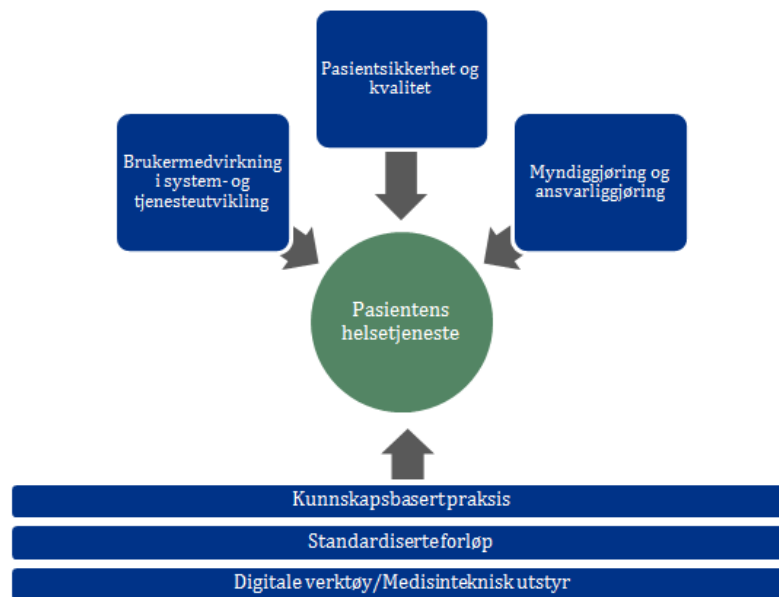

Årsrapport brukerutvalget Helse Sør-Øst RHF for året 2022 Med brukerutvalgets uttalelse til Helse Sør-Øst RHF's årlige melding

Brukerutvalgets årsrapport 2022

1.0 Oppnevning og mandat

Brukerutvalget i Helse Sør-Øst RHF for 2022, med funksjonstid 1. januar 2022 til 31. desember 2023, hadde 12 medlemmer. Medlemmene kom fra Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO), Samarbeidsforum av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO), Pensjonistforbundet, Kreftforeningen og RIO – en landsdekkende brukerorganisasjon på rusfeltet. Styrets kriterier for sammensetning er oppfylt.

Brukerutvalget ble oppnevnt av styret 25. november 2021.

Brukerutvalgets representant fra RIO - en landsdekkende brukerorganisasjon på rusfeltet, ble endret i november 2022.

Brukerutvalges medlemmer i 2022:

- Aina Nybakke, leder i brukerutvalget, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
- Odvar Jacobsen, nestleder i brukerutvalget, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner
- Dagfinn Haarr, Pensjonistforbundet
- Egil Rye-Hytten, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
- Eva Pay, RIO - en landsdekkende brukerorganisasjon på rusfeltet (til og med november 2022)
- Faridah Shakoor Nabaggala, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
- Fredrik Nilsson, RIO - en landsdekkende brukerorganisasjon på rusfeltet (fra november 2022)
- Heidi Skaara Brorson, Kreftforeningen
- Heidi Hanssen, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
- Kjartan Thøring Stensvold, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
- Lilli-Ann Stensdal, medlem arbeidsutvalget, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner
- Sondre Bogen-Straume, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
- Thomas Sebastian Blancaflor, medlem arbeidsutvalget, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon

Rammen for brukerutvalgets arbeid er [felles retningslinjer](#) for brukermedvirkning, samt lover og øvrige rammebetingelser som gjelder for Helse Sør-Øst RHF.

2.0 Brukerutvalgets arbeid

2.1 Møtene

Brukerutvalget har hatt 12 møter i 2022. Administrerende direktør, fagdirektør samt direktør samhandling og brukermedvirkning deltok på brukerutvalgets møter. Helse Sør-Øst RHF stiller sekretariat til rådighet for brukerutvalget. Sekretariatet deltar både i brukerutvalgets og arbeidsutvalgets møter.

Grunnet Covid-19 pandemien har to av brukerutvalgsmøtene blitt gjennomført digitalt og ni av møtene er gjennomført fysisk ved hovedkontoret til Helse Sør-Øst RHF. Opplæring av nytt brukerutvalg ble gjennomført digitalt 18. og 19. januar 2022. Første fysiske møte for nytt brukerutvalg ble gjennomført 8. og 9. mars 2022. Brukerutvalget opplever at digital gjennomføring

av møtene fungerte tilfredsstillende, til tross for at digitale møter ikke er optimalt. Det har vært god deltakelse i møtene fra både brukerutvalgets medlemmer, administrasjonen og andre innledere.

Brukerutvalget arbeider etter en rullert årsplan hvor hovedprosesser (økonomisk langtidsplan, årsbudsjett, årlig melding mv.) og styresaker i Helse Sør-Øst RHF er innarbeidet. Arbeidet med hovedprosesser er delegert arbeidsutvalget som består av leder, nestleder og to øvrige valgte medlemmer.

Sakslisten til brukerutvalgsmøtene forberedes og settes av arbeidsutvalget i samarbeid med sekretariatet på grunnlag av rullert plan for styresaker, samt innkommet post og innmeldte saker fra brukerutvalgets medlemmer og fra Helse Sør-Øst RHF. Protokoll publiseres på www.helse-sorost.no/brukermedvirkning. Brukerutvalget blir jevnlig orientert om status i Helse Sør-Øst RHF og gir synspunkter på utviklingen. I hvert møte gjennomføres også en erfaringsutveksling, hvor de enkelte medlemmene i utvalget informerer om sin aktivitet siden sist brukerutvalgsmøte, herunder deltakelse på konferanser og møter i råd, utvalg og prosjekter.

Det har også i 2022 blitt lagt vekt på å sikre at brukerutvalget, gjennom uttalelser og innspill i møter, oppnår god og nyttig brukermedvirkning med innspill til planer og styresaker på tidligst mulig tidspunkt. Brukerutvalget har vært godt orientert om sykehusenes kapasitet gjennom hele året vedørende Covid-19-pandemien, influensa og andre virussykdommer.

2.2 Noen av de viktigste sakene

Brukerutvalget har i 2022 behandlet 174 saker, herunder referatsaker, orienteringssaker, erfaringsutveksling, egenevaluering, egne mål, m.m. Av disse gjaldt ca. 63 saker tilbudet til pasienter og pårørende, både av kortsiktig og strategisk karakter. Protokoll fra brukerutvalgets møter formidles til ledergruppen og styret for Helse Sør-Øst RHF.

Regional utviklingsplan 2040

Brukerutvalget er godt fornøyd med deltakelsen i arbeidet med Regional utviklingsplan 2040. Brukerutvalget deltok i styringsgruppen i tillegg til at innspill ble gitt i brukerutvalgsmøter. Innspill fra brukerutvalget ble tatt med i det videre arbeidet med planen. Brukerutvalget skrev forord til planen med tittelen «Trygg og god behandling til alle».

Habilitering (barn og unge)

Brukerutvalget har over tid hatt fokus på habilitering, ikke minst for barn og unge. Brukerutvalget har deltatt med brukerrepresentant i styringsgruppen og arbeidsgruppen for fagplan habilitering og vært orientert om prosessen i brukerutvalgsmøter. Brukerutvalget ser fram til at fagplan habilitering blir ferdigbehandlet i styret i 2023.

Ny sikkerhetspsykiatri

Brukerutvalget har vært godt informert og involvert i behandling av «Prosjekt for ny sikkerhetspsykiatri i Helse Sør-Øst RHF». Uttalelsen fra brukerutvalget la vekt på faglig fellesskap, støy, uteområder/turområder og adkomst/inngang. Uttalelsen ble framlagt styret i Helse Sør-Øst RHF og i styrevedtaket står det: «Styret forutsetter at det legges stor vekt på synspunkter og råd fra brukerutvalg i den videre oppfølgingen av prosjektet.»

Eksempler på øvrige saker/fagområder:

- Brukermedvirkning i felleseide helseforetak
- Videreutvikling av Sykehuset Innlandet HF
- Oslo universitetssykehus HF – Nye Aker og Nye Rikshospitalet
- Prosjekt for ny sikkerhetspsykiatri
- Tjenester på vegne av barn

- Behovsvurdering tverrfaglig spesialisert rusbehandling.
- Samvalg
- Felles henvisningsmottak i psykisk helsevern
- Framskrivninger innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling
- Prosedyrer i felles Metodebok
- Nasjonale framskrivninger av behovet for helsepersonell
- Fagplan fysikalsk medisin og rehabilitering
- Helselogistikk
- Arbeidet med informasjonssikkerhet og vurdering av trusselbildet
- Spiseforstyrrelser – kapasitet og behovsvurdering

Brukerutvalget har i 2022 gitt egne uttalelser og/eller innspill til Helse Sør-Øst RHF sine høringsuttalelser:

- Prosjekt for ny sikkerhetspsykiatri
- Høring avvikling av godkjenningsordningen i Fritt behandlingsvalg
- Videreutvikling av Sykehuset Innlandet HF
- Etiske retningslinjer
- Oppdragsdokument felleseide HF
- Revisjon av veileder for tidligfase i sykehusbyggprosjekter
- Oslo universitetssykehus HF – Nye Aker og Nye Rikshospitalet
- Unntaksordningen innenfor Nye Metoder

Innspill revisjonsplanen 2023

Konsernrevisjonen deltok i brukerutvalgsmøte tre ganger i løpet av 2022. Brukerutvalget fikk orientering om rolle og revisjon av kompetansestyring, revisjon uønsket variasjon. Brukerutvalget ga innspill til Revisjonsplan 2023 før behandling av planen i styret i Helse Sør-Øst RHF.

Brukerutvalgets innspill til revisjonsplanen 2023 (ikke prioritert liste):

- Innspill fra brukerutvalget:
  - Kontaktlegeordningen – hva gjør at det fungerer noen steder og ikke andre steder. Uønsket variasjon og likeverdige helsetjenester.
  - Undersøke/ revidere effekten av brukermedvirkning på de ulike nivåene i helsetjenesten for å sikre at brukermedvirkningen oppnår ønsket effekt. Det er lite systematiske undersøkelser av effekt av brukermedvirkning, noe som betyr at man vet lite om måten brukerne får medvirke på er hensiktsmessig.
  - Manglende samarbeid mellom HFene – lite sammenheng mellom virksomhetene
- Brukerutvalget støttet følgende innspill til foreløpig revisjonsplan:
  - (1) Utlokaliserte pasienter
  - (14) Planlegging og gjennomføring av regionale byggeprosjekter
  - (15) Legemiddelberedskap
  - (9) Legemiddelinnkjøpsamarbeid
  - (7 og 8) Risiko for utdanning og rekruttering
    - Brukerutvalget kunne tenke seg at denne ses i sammenheng med innspill nr 2 Bruk av innleide vikarer

Medlemmer av brukerutvalget har i 2022 også holdt innlegg ved ulike konferanser, blant annet:

- Hvem er brukerutvalget og hva gjør vi, på konferanse i regi av FFO Viken
- Fagsamling Helse Sør-Øst RHF, innlegg om spiseforstyrrelser
- Samling om innføring av samvalg
- Regional konferanse for pasient- og pårørendeopplæring

- Foredrag om Regional utviklingsplan 2040 på erfaringskonferanse for brukerrepresentanter i regi av FFO og SAFO
- Scenesamtale med pasient om muligheter i pakkeforløp hjem
- Plenumsseanse på Rehabiliteringskonferansen

Iht. årsplanen gir brukerutvalget, ved arbeidsutvalget, innspill til Helse Sør-Øst RHF sitt oppdrag- og bestillerdokument til helseforetakene, økonomisk langtidsplan, årsbudsjett og årlig melding til Helse- og omsorgsdepartementet, bl.a. ved at det skrives en selvstendig uttalelse til det regionale helseforetakets årlige melding.

Innspill oppdragsdokumentet i felleseide helseforetak

Det bør være et gjennomgående og likt system for brukermedvirkning i de felleseide helseforetakene. Brukermedvirkning på strukturnivå sikrer at brukerens erfaring og stemme blir en tydelig strategisk ressurs, og bidrar til at brukerkunnskapen blir gjennomgående tilgjengelig og ikke bare prosjektbasert. I innspill til oppdragsdokumentet i felleseide helseforetak skrev brukerutvalget:

«Retningslinjer for Brukermedvirkning på systemnivå i helseforetak, bør nevnes spesifikt i oppdragsdokumentet til de felleseide helseforetakene.»

3.0 Deltagelser og samarbeid

3.1 Samarbeid med styret

Brukerutvalgets leder og nestleder deltar som observatører med tale- og forslagsrett i styremøtene og styreseminarene i Helse Sør-Øst RHF.

Brukerutvalgets leder og nestleder inviteres til å delta på foretaksmøter med Helse- og omsorgsdepartementet og Helse Sør-Øst RHF.

I brukerutvalgets fellesmøte med styret 27. april 2022, belyste brukerutvalget følgende tema:

- Psykisk helse, med hovedfokus på spiseforstyrrelser – kapasitet innen behandling
- Pakkeforløp hjem – kreft – direkte overførbart til andre diagnoser

3.2 Samarbeid med brukerutvalg

God dialog mellom brukerutvalget på regionnivå og i helseforetakene er viktig for å bidra til nettverksbygging og realisering av mål og vedtak. Det har i 2022 vært kontakt med brukerutvalg i helseforetakene, bl.a. gjennom kontaktpersonordningen. Brukerutvalget opplever at ordningen fungerer etter intensjonen. Flere av brukerutvalgene i helseforetak inviterer kontaktperson jevnlig til sine møter og holder god kontakt med kontaktperson, mens andre brukerutvalg i helseforetak i mindre grad velger å benytte seg av denne muligheten. En utfordring for kontaktpersonordningen er at det regionale brukerutvalget opplever at flere brukerutvalg i helseforetak legger sine brukerutvalgsmøter til samme dag som de regionale brukerutvalgsmøtene. Dette medfører at det er vanskelig for kontaktperson(en) å delta på møtene i helseforetakene.

I 2022 ble det avholdt to møter med ledere og nestledere i helseforetakenes brukerutvalg. Brukerutvalget ser at dette er en viktig arena for å bidra til at den samlede brukerkompetansen og brukerengasjementet kanaliseres i samme retning.

Tema på møtene har blant annet vært:

- Innspill oppdragsdokumentet

- Arbeid med utviklingsplan
- Digital hjemmeoppfølging
- Psykisk helsevern i regionen
- Helsefellesskapene
- Opptak fra pasient av film/lydopptak av samtaler etc. mellom pasient og behandler
- Ventetid for pasienter / manglende oppmøter ved sykehusenes poliklinikker

3.3 Samarbeid med brukerutvalg i øvrige regionale helseforetak

Det har vært avholdt fellesmøter med ledere og nestledere i alle regionale brukerutvalg for erfaringsutveksling og drøfting/innsjutt til saker av felles interesse. Tema i 2022 har blant annet vært:

- Innsjutt oppdragsdokument 2023
- Regional utviklingsplan
- Brukermedvirkning i helseforskning
- Representasjon fra RBU i de regionale evalueringskomiteene som evaluerer de regionale forsknings- og innovasjonsmidlene
- Likeverdig behandling av pasientgrupper
- Brukerrepresentasjon i felleseide
- Samvalgssatsingen – hvordan jobber regionale brukerutvalg med dette?

De regionale brukerutvalgene møtte Helse- og omsorgsdepartementet gjennom innsjuttsmøte til Oppdragsdokumentet til de regionale helseforetakene.

Brukermedvirkning i interregionale oppnevninger, deltakelse Helse Sør-Øst

De interregionale brukerutvalgene deltar som representanter i diverse interregionale prosjekt, råd og utvalg. Brukerutvalget i Helse Sør-Øst RHF har brukerrepresentanter i bl.a.:

- Styringsgruppe - vurdering av hvordan avtalespesialistordningen kan anvendes i tjenesten på best mulig måte
- Faggruppe for framskrivning somatikk
- Overordnet plan for sikkerhetspsykiatrien og øvrige tiltak for dømte til tvungent psykisk helsevern – referansegruppe og prosjektgruppe
- Utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag i regi av Sykehusbygg HF – Stråleterapi
- Styringsgruppe prosjekt Sjeldne diagnoser
- Brukerutvalget Pasientreiser HF
- Bestillerforum
- Rådgivende gruppe NorTrails
- Nasjonal styringsgruppe innføring tarmkreftscreening
- Referansegruppe for prosjekt «Revurdering av behandlingsmetoder»
- Styringsgruppe BarnsBeste
- Styringsgruppen for interregionalt arbeid med intensivkapasitet
- Programstyret for klinisk behandlingforskning, KLINBEFORSK
- Nasjonalt kvalitetsregister - Gastronet
- Nasjonalt senter for e-helseforskning
- Samarbeidsforum Digitale Innbyggertjenester i Specialisthelsetjenesten
- Refereansegruppe for Nasjonal behandlingstjeneste for CBRNE-medisin

3.4 Pasient- og brukerombud

Hovedtrekkene fra Pasient- og brukerombudenes årsrapporter ble presentert for brukerutvalget på møte i mars. På møte var det blant annet dialog rundt korona-situasjonen og habilitering barn og unge.

3.5 Prosjekt, råd og utvalg - deltagelser

Brukerutvalgets medlemmer har som tidligere deltatt i møter i prosjekt, råd og utvalg. Som i foregående år har mange av disse møtene i 2022 blitt gjennomført digitalt.

Medvirkning i prosjekt, råd og utvalg er høyt prioritert og en viktig del av arbeidet i brukerutvalget. Brukerrepresentantene har på vegne av brukerutvalget mulighet til, i tidlig fase, å påvirke saker av stor betydning for tjenestetilbudet. Det har vært høy aktivitet og brukerrepresentantene melder tilbake om positive erfaringer fra deltagelse.

BRUKERUTVALGETS UTTAELSE TIL ÅRLIG MELDING 2022

Brukerutvalget ved arbeidsutvalget deltar i Helse Sør-Øst RHF's arbeid med hovedprosesser. Dette skjer i regelmessige samarbeids- og innspillmøter med Helse Sør-Øst RHF. Arbeidsutvalget er også gitt fullmakt til å utforme brukerutvalgets uttalelse til årlig melding for 2022, etter innspill fra brukerutvalgets medlemmer.

Pandemi- og smittesituasjon

Brukerutvalget ser at også 2022 har vært krevende for de ansatte. Brukerutvalget vil berømme alle ansatte for innsatsen ved å yte gode og trygge helsetjenester igjennom Covid-19 pandemien og andre virussykdommer i løpet av året.

Styrke psykisk helsevern (PHV)

Helse Sør-Øst RHF rapporterer at arbeidet med å styrke psykisk helsevern har hatt stor oppmerksomhet i 2022 og at det har blitt satt i gang med en rekke tiltak. Blant annet trekkes frem arbeid med å øke tjenestetilbudet og kapasitet innen psykisk helse barn og unge, og at helseforetak/sykehus har prioritert tilbudet til pasienter med spiseforstyrrelser. Brukerutvalget ser frem til å se de faktiske resultater av dette arbeidet og denne prioriteringen, da oppfatningen er at situasjonen er kritisk, særlig tilbudet til pasienter med spiseforstyrrelser.

Helse Sør-Øst RHF rapporterer at henvisningsratene til psykisk helsevern har økt betydelig. Det rapporteres at målet om å styrke psykisk helsevern for voksne er nådd for antall utskrivninger, antall liggedøgn og antall polikliniske opphold for voksne samt for polikliniske opphold innen barn og unge. Brukerutvalget stiller seg spørrende til om denne måloppnåelsen er et reelt resultat av en faktisk økt satsning på psykisk helsevern, eller om det mer dreier seg om et resultat av økte henvisningsrater.

Etablering av hjemmesykehus for barn og unge

Brukerutvalget er veldig positive til etablering av hjemmesykehus for barn og unge ved Lovisenberg Diakonale Sykehus og Diakonhjemmet Sykehus. Hjemmesykehuset er for barn og unge som trenger mer hjelp enn de kan få ved oppmøte i poliklinikk. Det nye tilbudet ble formelt åpnet i august 2022. Brukerutvalget mener etableringen vil bidra til gode tjenester og håper dette kan etableres ved flere helseforetak.

Spiseforstyrrelser

Brukerutvalget er bekymret for at flere helseforetak i regionen nedskalere døgnbehandlingstilbudet for unge voksne (over 18 år) med alvorlig spiseforstyrrelse. Årsaken til nedskaleringen begrunnes både i rekrutteringsutfordringer men også i et ønske om å nå flere pasienter på et tidligere omsorgsnivå. Brukerutvalget er positive til tiltak som utvikles for å nå flere pasienter tidligere og på et lavere omsorgsnivå. Det må allikevel sørges for et godt spesialisert behandlingstilbud til de alvorligst syke pasientene. Det er avgjørende at også de sykeste pasientene får den hjelpen de trenger, slik at man reduserer risikoen for et mer omfattende behandlingsbehov senere.

Flere distriktpsykiatriske sentre (DPS) har ikke den spesialistkompetansen eller fleksibiliteten til å gi en enhetlig og integrert behandling. Brukerutvalget er også bekymret for de lange ventetidene på de DPS som har døgntilbud og ved den regionale avdeling for spiseforstyrrelser (RASP) som er lokalisert ved Oslo universitetssykehus.

Tvangsmiddelvedtak innen psykisk helsevern

Brukerutvalget ser med bekymring på økningen i antall tvangsinnleggelses fra 2021 til 2022. Økningen i tvangsinnleggelses skyldes tildels at pasienter blir livstruende sykere i påvente av et spesialisert behandlingstilbud. Det er viktig at det er pasientens behov som er førende.

Brukerutvalget er også fortsatt bekymret for forskjellene mellom de ulike pasientgruppene innen psykisk helsevern og at det er stor variasjon i helseregionen.

Felles henvisningsmottak

Brukerutvalget er meget tilfreds med at arbeidet med etablering av felles henvisningsmottak, samt igangsetting av rettinghetsvurdering også av pasienter som skal til avtalespesialister, er godt i gang. At samtlige pasienter blir rettighetsvurdert er avgjørende og nødvendig for rettferdig og lik tilgang til helsetjenester. Brukerutvalget er imidlertid bekymret for hva økte henvisningsrater vil kunne medføre for tilgangen til tjenester, herunder konsekvenser for ventetider og ev. fristbrudd.

Etablering av felles henvisningsmottak og innføring av rettighetsvurdering av samtlige pasienter vil etter brukerutvalgets oppfatning åpenbart medføre økt administrativt og kontorfaglig arbeid og utfordringer ved foretakene. Brukerutvalget mener det er avgjørende at det settes av tilstrekkelig ressurser til å møte utfordringene nevnt over, slik at behandlere kan konsentrere seg om de oppgavene de er ment for og er best til å utføre, nemlig behandling av pasienter. Brukerutvalget er bekymret for at manglende ressurser fører til at behandlere må bruke mer tid på administrativt arbeid som fører til redusert tid til pasienter og behandling, noe som reduserer kvaliteten på helsetjenesten

Brukerutvalget har i årevis pekt på utfordringer i samhandling mellom nivåene i helsetjenesten, både i somatikk og psykisk helsevern. Etter brukerutvalgets oppfatning bør helseforetakene ta initiativ til å lede an arbeid sammen med kommunene for å sikre at pasienter som avvises i spesialisthelsetjenesten og overføres til kommunene får sine behov møtt på en god måte i primærhelsetjenesten. Brukerutvalget er som beskrevet positive til etablering av felles henvisningsmottak, men er allikevel noe bekymret for om felles henvisningsmottak vil være et område hvor det blir utfordringer i samhandlingen mellom nivåene i helsetjenesten.

Kapasitet psykisk helsevern

Brukerutvalget mener det gjøres svært mye bra innen satsning på poliklinisk behandling, E-mestring, hjemmeoppfølging og FACT-satsning, men er samtidig av den oppfatning av at for en del pasienter er det kun innleggelse som møter pasientenes behov. Brukerutvalget mener det er nødvendig å snarlig opprette flere døgnplasser innen psykisk helsevern. Helseregionens kapasitet til å gi disse pasientene den behandlingen de trenger er svekket med bakgrunn nedjustering i antall døgnplasser.

Brukerutvalget ønsker å uttrykke en bekymring vedrørende kraftig nedbygging av antall døgnplasser. Brukerutvalget mener det er et kritisk behov for å øke antall døgnplasser. Økt tilstrømming av akutt pasienter og mangel på døgnplasser fører til at pasienter som egentlig er for syke til poliklinisk behandling likevel skrives ut. Pasienter som ikke klarer å følge opp et poliklinisk opplegg, og som etter en stund kommer tilbake igjen til akutten, med et alvorligsykdomsbilde. Dette vil igjen gi økt press på akutt plassene.

Rekruttering psykisk helsevern

Brukerutvalget registrerer en økt satsning på psykisk helsevern også gjennom at det opprettes flere nye stillinger eksemplvis ved DPSene. Samtidig merker utvalget seg at det rapporteres om at det slites med å rekruttere fagfolk inn i disse stillingene, og dette tildels blir møtt med økt bruk av innleie. Brukerutvalget ønsker å uttrykke en sterk skepsis til at dette skal bre om seg og frykter da at det vil kunne stimulere til en ytterligere økt kompetanseflukt fra de offentlige helsetjenestene samt økte kostnader.

Ventetid og aktivitetsutvikling

Brukerutvalget registrerer at det er økt ventetid på behandling samlet sett. Brukerutvalget ser også at det er forskjeller i ventetider blant helseforetakene i regionen, noe som medfører uønsket variasjon. Brukerutvalget er opptatt av at pasienter ikke skal oppleve venting som ikke er faglig begrunnet.

Brukerutvalget ser at pandemien, andre virussykdommer og sykefravær blant ansatte er noe av årsaken til de økte ventetidene. Brukerutvalget ser at det ble igangsatt flere tiltak for å redusere ventetidene, slik som innføring av kveldspoliklinikk, rydding i ventelister og så videre. Brukerutvalget håper tiltakene som er iverksatt raskt bidrar til en positiv utvikling i ventetidene og at pasientene får rett behandling til rett tid og rett sted.

Kliniske studier

Brukerutvalget mener deltakelse i kliniske behandlingsstudier vil sikre at flere pasienter får tilgang til ny og evidensbasert behandling. Brukerutvalget er positive til alle tiltak som er gjort for at flere pasienter skal kunne delta i kliniske behandlingsstudier. Brukerutvalget er opptatt av at alle skal få mulighet til å delta i en klinisk studier og er derfor veldig fornøyd med at etableringen av NorTrials og vil følge nøye med på utviklingen.

En styrket pasientrolle, digitalisering og IKT

Brukerutvalget er tilfreds med det arbeidet som pågår i forhold til å ta i bruk nye digitale tjenester og ser fram til at flere gode løsninger etableres.

Brukerutvalget mener at lærings- og mestringstjenester i regionen må styrkes for at pasientene skal kunne delta i valg som omhandler egen behandling og ta mer ansvar for egen helse. Lærings- og mestringstjenester er en viktig faktor for å lykkes med satsningen om en styrket pasientrolle.

Det ble utført et grundig arbeid med en kunnskapsbasert veileder for innføring av samvalg i Helse Sør-Øst i løpet av 2022. Brukerutvalget har forventninger om at denne tas aktivt i bruk i hele regionen. For at samvalg skal fungere optimalt, er også tilgjengelige samvalgverktøy avgjørende. Brukerutvalget har forventninger til at dette får høy prioritet framover.

Det har i lang tid vært fokus på samhandling og gode overganger. Brukerutvalget ser at det fortsatt er mye å gå på for å få dette til. Brukerutvalget mener alle pasienter skal oppleve helsetjenesten som en helhet, uavhengig av nivå.

Kapasitetsutfordringer habilitering

Brukerutvalget er positive til arbeidet med utarbeidelse av fagplan for habilitering for barn, unge og voksne og mener habiliteringsområdet trenger et skikkelig løft. Det er viktig at spesialisthelsetjenesten samarbeider og understøtter hjemkommunens ivaretagelse av barn, ungdom og voksne og deres pårørende. Det er store forskjeller og utilstrekkelig kapasitet i helseforetakenes habiliteringstilbud til barn og unge, noe som resulterer i at foreldrene, foresatte og pårørende selv må gjøre mye for å få den hjelpen de har behov for. Brukerutvalget mener Helse Sør-Øst RHF må sikre at det er kapasitet i habiliteringstjenesten slik at pasientene får et helhetlig habiliteringstilbud.

Omdømme

Brukerutvalget mener Helse Sør-Øst RHF bør øke ambisjonsnivået for tilfredshet blant befolkningen i regionen.